

בתחילת הפרק עסקנו בעניינים שנאמרים בלשון הקודש. ראינו שברכת כהנים נאמרת בלשון הקודש, המשנה מפרטת עוד דינים שונים בברכת כהנים, ובמיוחד ההבדלים בין הברכה במקדש ובין הברכה בגבולים. נראה לענ"ד לבאר שהקשר למסכת סוטה מתחיל בסמיכות פסוקי התורה.

בפרשת נשא מובאת פרשת סוטה, לאחריה נזיר שמזיר עצמו מן היין כי ראה סוטה בקלקולה. ומיד אחר כך מופיע ברכת כהנים. אולי מה שמסיים את הפרשיות הוא הברכה שבאה לעולם, ברכה שהיא כללית לכל עמ"י. עד עתה, עסקנו בסוטה ובנזיר, והיה אפשר לחשוב שיש כאן דבר פרטי. אך שניהם עולים לסיום התיקון לבית הכללי, הגדול והקדוש שנקר שמו של ה' עליו. וזה מביא ברכה אל הכלל, ע"כ הכל מסתיים במקום הכללי, שממש יוצא קול הברכה הכללית- ברכת כהנים.

הגמרא מביאה מספר מחלוקות בשאלת המקור לכל מיני דינים בברכת כהנים, כגון, מהיכן למדים שהברכה בלשון הקודש, ובעמידה, בנשיאות כפיים, בכינוי וכו'. נראה שיש קו ששזור את שיטת ת"ק ודעת החולק, האם התקנות הללו הם דווקא בברכה עצמה, או שהם תקנות כלליות בעבודה במקדש. ת"ק סובר שהתקנות הללו נלמדות מחדש דווקא לברכת כהנים, לעומת זאת דעת מי שאומר "אינו צריך" מבאר שיש תקנה כללית שמלמדת על כך, ואין ייחודיות לברכת כהנים.

נראה לענ"ד שמהות הברכה יכולה להתפרש לשני כיוונים. או שמצוות הברכה היא מצווה עצמית, או שהברכה כשמה באה רק לחבר ולהבריק בין עמ"י לבורא עולם, כשאר מצוות שבמקדש.

לפני שהכהנים מברכים את העם, צריך שהחזן יקרא לכהנים. נחלקו התלמודים מתי מקרא החזן כהנים, כך מובא בגמרא (שם לח.):

אמר אביי, נקטינן: לשנים קורא כהנים, ולאחד אינו קורא כהן, שנאמר: אמור להם, לשנים.. והילכתא כוותיה דאביי.

כלומר, אם יש שני כהנים על הדוכן, אומר החזן 'כהנים', אך אם יש כהן אחד, החזן לא אומר 'כהן' או 'כהנים'. לעומת זאת בירושלמי, מובא שצריך החזן להקרות גם לכהן אחד, וטעמו בצידו (ברכות פ"ה ה"ד):

רב נחמן בר יעקב אָמַר, אִם הָיָה כֹהֵן אֶחָד אוֹמֵר כֹּהֵן וְאִם הָיוּ שְׁנַיִם, אוֹמֵר כֹּהֲנִים. אָמַר רַב חֲסִידָא אֶפְיָלוּ כֹהֵן אֶחָד אוֹמֵר כֹּהֲנִים, שְׁאִינוּ קוֹרְאִים אֶלָּא לְשִׁבְטָא.

כלומר, גם שיש כהן אחד על הדוכן צריך לומר 'כהנים', מפני שהחזן אינו קורא אל הכהן כפרט שעומד בדוכן, אלא הוא קורא לשבט!

יש לעיין, מדוע בתלמוד הבבלי לא אומרים 'כהן' או 'כהנים' שיש כהן אחד על הדוכן, כך מבאר רש"י (שם):

אמור להם - מקרא דלהם נפקא לן ששליח צבור מזהיר אותן לברך.

כלומר, המצווה היא לשני כהנים כי כתוב "אמור להם"- לשניים. ע"כ שעולה אחד אין צורך להזהירו משום שאין מצוות אזהרה לאחד, אלא לשניים. מהבבלי עולה, שמצוות ברכת כהנים לכתחילה היא בשני כהנים.

לעומת זאת הירושלמי חולק, משום שאין פניית החזן אל הכהנים כפרטים. אלא גם שיש שניים הוא אומר כהנים כשליחי השבט ולא כמזהיר אותם על מצוותם הפרטית. ע"כ גם שיש אחד יש צורך לומר לו כהנים, מפני שהוא אינו פונה אליו כפרט, אלא כנציג של הכלל של כל שבט הכהנים.

נראה שנקודת המחלוקת היא בשאלה האם כהנים שעולים לברך הם מברכים כמצווה פרטית שלהם, או כמצווה של הכלל- השבט. הבבלי מדגיש את היסוד הפרטי, והירושלמי את היסוד הכללי.

מובא בכללי ספר "לחזות בנועם" כלל שלם על "חיבור כללים ופרטים", וזה לשונו על ההבדל בין התלמודים (עמ' 2 והלאה):

מושג הכלל בישראל קשור בקשר עצמי לארץ ישראל. בארץ ישראל מופיע עם ישראל ככלל אחד, כציבור. לעומת זאת כאשר ישראל נמצאים מחוץ לארץ ישראל, מושג הכלל מסתתר, וההופעה היא רק של פרטים.

נראה ששורש זה נוגע גם בהבדל בברכת כהנים, בודאי שבארץ הקודש מתבטא כוח הכלל שבברכת כהנים, כך אומר העלי תמר על מנהג ברכת כהנים בכותל בחול המועד (ד"ה שאינו):

ויכולים אפילו לקרא כהנים אף כשאין שם אלא כהן אחד שהמכוון הוא לשבט הכהנים והנה זה שנים שיזמו בירושלים דביו"ט כשמתאספים ע"י כותל המערבי רבבות ישראל יברכו המוני כהנים רבים שהתאספו מכל ערי ישראל ברכת כהנים ביחד **יש לזה סמך מכאן שכן הכהנים המברכים שהתאספו מכמה ערי א"י ותפוצות כשקורים להם כהנים יש בו רמז שקורים כהנים לכל השבט שהתאספו מכל ערי ישראל ומתפוצות הגולה.**

ארץ הקודש מאחדת בין כלל הכהנים שבערי ישראל ובתפוצות העולם, כולם שבט אחד בעיר שחוברה לה יחדיו.